

UMETNOST, ŠPORT IN DEDIŠČINA

Šport v pomenu raznovrstne telesne vadbe, veščin in tekmovanj je (telesno)kulturna stalnica človeštva že vsaj od visokih kultur starega veka. Marsikateri današnji izraz kot *gimnastika*, *stadion*, *arena*, *hipodrom*, *atlet* (borec/tekmovalec za nagrado), *Olimpija*, *olimpijske igre* nas vodi v evropsko antiko, ko so antični umetniki z različnimi motivi na vazah, mozaiki in kipi dokumentirali športne dejavnosti, antični arhitekti pa športno urbanizirali antično krajino.

S koncem antike in srednjim vekom so nastopile spremembe. V življenje evropskih prebivalcev so vstopili viteški turnir, igre in tekme ter dirke poimenovane šport. Z renesanso, humanizmom in pozneje razsvetljenstvom se je v evropsko zavest in življenje vrnila *gimnastika*, poosebljajoč telesno dejavnost in pisano paleto vaj z orodjem, brez orodja in na orodju, poleg tega pa tudi preskakovanje, plezanje, tekanje, metanje ter igre in veščine (npr. sabljanje, plavanje, borjenje). Gimnastiko so ponekod nadomestili z domačim izrazom, Slovenci s *telo-vadbo*, drugje so ohranili izvornik. Pedagogi in zdravniki so v svojih spisih in tudi prvih praktičnih primerih priporočali telesno dejavnost ali telovadbo ter priklicali rek »*mens sana in corpore sano*«. S širitvijo ljubiteljske ali amaterske dejavnosti preko društev in zvez, na Slovenskem po letu 1861, ter sklepom o oživitvi olimpijskih tekmovanj leta 1894, je šport pridobil mednarodno razpoznavnost in prestopil vrata modernega šolstva.

Tudi umetnost in šport že dolgo sobivata in se prepletata, saj je šport prisoten na različnih področjih umetnosti. S športom so tesno povezani arhitektura in oblikovanje, vizualna umetnost, gledališče in film, na različne načine se odraža tudi v literaturi.

Tako kot drugod po svetu imamo tudi v Sloveniji bogato športno dediščino: trofeje, medalje, pokale, diplome, telovadno, športno in planinsko-alpinistično opremo, orodja, prve priročnike in učbenike ter drugo dokumentirano pisno in slikovno gradivo. Skrb za dediščino so prevzeli tako specialni muzeji za šport in olimpijstvo kot tudi drugi muzeji, kar je razvidno tudi iz skromne predstavitve slovenske športne dediščine v kulturno-muzejskih in drugih ustanovah. S pričujočo razstavo želimo obiskovalce seznaniti, da so umetnost, šport in dediščina pomembni gradniki celostnega kulturnega razvoja posameznika in družbe kot celote. Razstava sledi ciljem medresorskega nacionalnega projekta *Umetnost, šport in dediščina*, s katerim želimo kreativno povezati področja in spodbuditi nova kreativna partnerstva. Hkrati pa želimo opozoriti, da imajo v Sloveniji aktualni športni dosežki bogato tradicijo in dediščino, ki si zasluži našo pozornost.